

СТРУКТУРА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Світлана Кравець,

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання, докторантка Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8878-6241>,

Анотація. Обґрунтовано структуру моделі розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання, що містить такі блоки: концептуально-цільовий, суб'єктний, змістово-діяльнісний та діагностувально-рефлексивний. Узагальнено значення моделі для професійного зростання особистості та ефективної участі педагогів професійного навчання у проєктній діяльності щодо розв'язання стратегічних завдань освітньої галузі та якісної професійної підготовки здобувачів освіти.

Ключові слова: модель, проєктна культура, педагог професійного навчання, проєктна діяльність.

STRUCTURE OF THE MODEL FOR THE DEVELOPMENT PROJECT CULTURE OF VOCATIONAL TEACHERS

Svitlana Kravets

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Senior Researcher, Senior Researcher Officer at the Laboratory of Foreign Systems of Vocational Education and Training, Doctorate Student of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

Abstract. The structure of the model for the development of the project culture of vocational teachers is substantiated, which includes the following blocks: conceptual and target, subjective, content and activity, diagnostic and reflective. The value of the model for the professional growth of the individual and the effective participation of vocational teachers in project activities to address the strategic objectives of the education sector and the quality of vocational training of students is summarized.

Keywords: model, project culture, vocational teacher, project activity.

Процеси розвитку національної освіти зазнають впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, що модифікують педагогічні системи, видозмінюють взаємозв'язки та відношення між їх елементами. Реформування системи сучасної професійної освіти спрямоване на покращення якості та ефективності організаційно-управлінських, освітніх, змістово-процесуальних та ін. моделей, багатоаспектність яких за сучасних обставин неможливо відтворити у тому змісті та послідовності, що існували за попередніх умов. Відтак постає необхідність розроблення нових актуально-прогностичних моделей розвитку особистісних характеристик педагогів професійного навчання для їхньої залученості до ефективної інноваційно-перетворювальної діяльності. З огляду на

розширення функцій сучасного педагога професійного навчання відповідно до професійного стандарту «Педагог професійного навчання» (2022), видозмінюється зміст професійно-педагогічної діяльності, що зумовлює трансформацію системи моральних цінностей особистості, а також розвиток особливого виду культури – проєктної, яка, з однієї сторони, ґрунтується на загальній культурі, а з іншої – детермінує удосконалення педагогічної та професійної культур завдяки притаманній їй поліфункціональності. Проєктна культура педагога професійного навчання уможливорює проєктування власної траєкторії професійного розвитку на рефлексивній основі та забезпечує створення, реалізацію й оцінювання творчо-інноваційних освітніх проєктів різних рівнів (на особистісному та професійному, на макро- та мікрорівнях, у національному та міжнародному вимірах) і в змінних умовах, спрямованих на розв'язання стратегічних завдань освітньої галузі та якісної професійної підготовки здобувачів освіти (Кравець, 2023а, с. 134).

Методологічний потенціал педагогічного моделювання передбачає створення специфічного об'єкту – моделі, що відображає інформацію про процеси чи явища, їх властивості та характеристики, внутрішньопроцесуальні взаємозв'язки та зв'язок педагогічної науки з практикою (Сурмін, 2006, с. 138-139). Різноманіття функцій моделювання (описова – систематизація емпіричних даних; пояснювальна – розкриття зв'язків між встановленими в процесі опису фактами; прогностична – виявлення нових властивостей та залежностей в модельованому об'єкті (Лодатко, 2021, с. 81) забезпечують уявлення про зміст, структуру, взаємозв'язок і взаємозалежність окремих елементів моделі; враховують сучасні вимоги до розвитку досліджуваного явища та відображають перспективний підхід досягнення позитивної динаміки його розвитку.

Моделювання процесу розвитку проєктної культури педагога професійного навчання передбачає дотримання певної послідовності: аналіз зовнішніх та внутрішніх впливів на розвиток досліджуваного явища, визначення методологічних засад (концепції, підходи, принципи, цілі), постановка мети і завдань, аналіз особливостей педагогічної діяльності, визначення змісту досліджуваного явища, методів, засобів, форм, прийомів, технології розвитку, критеріїв діагностування тощо.

Результати розв'язання завдань дослідження дають змогу формалізувати процес розвитку проєктної культури педагога професійного навчання шляхом схематизації і спрощення тих характеристик, які відіграють визначальну роль у досліджуваному контексті. Змістове наповнення взаємопов'язаних структурних компонентів (блоків) моделі та їх функціональне призначення забезпечує формування єдиної цілісної системи поетапного розвитку проєктної культури педагога професійного навчання та дієві позитивні зміни у рівнях розвитку досліджуваного феномену. Окрім того, модель спрямована на досягнення соціального ефекту: урізноманітнення форм професійного розвитку педагогів професійного навчання та підвищення рівня їхньої загальної культури, що позитивно позначається на якості професійної підготовки здобувачів освіти.

Отже, модель розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання складається із концептуально-цільового, суб'єктного, змістово-діяльнісного та діагностувально-рефлексивного блоків.

Концептуально-цільовий блок відображає мету, чинники (соціально-економічні, політичні, культурні, особистісні та ін.), концепцію, методологічні підходи (системний, синергетичний, інтегративний, компетентнісний, діяльнісний, суб'єкт-суб'єктний,

акмеологічний, культурологічний, андрагогічний, професіографічний, технологічний (Кравець, 2023b)) та принципи (*загальні*: гуманізму, культуровідповідності, системності, фундаментальності, цілісності, логіки процесу, взаємозв'язку, науковості, інтеграції, гнучкості, безперервності, доцільності, індивідуалізації та диференціації, систематичності і послідовності, активності і самостійності, зв'язку навчання з життям (теорія і практика), поєднання колективної, групової та індивідуальної роботи і *специфічні*: стратегіальності, ресурсності, партнерства, стандартизації, інтердисциплінарності та трансформативного навчання (Кравець, 2023c)) розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання.

Суб'єктний блок передбачає становлення професійної суб'єктності педагога професійного навчання шляхом проєктування програм індивідуального розвитку для досягнення вершин професійного зростання й відтворення себе як суб'єкта у партнерській взаємодії між усіма учасниками проєктної діяльності діяльності.

Змістово-діяльнісний блок містить: зміст та структуру досліджуваного явища (мотиваційно-ціннісний, інноваційно-когнітивний, проєктувально-діяльнісний, особистісно-рефлексивний компоненти (Кравець, 2023a, 2023d)); педагогічні умови (формування мотивації педагогів професійного навчання до розвитку проєктної культури; розроблення модульної програми розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання; впровадження технології розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання; використання цифрових ресурсів у самостійному розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання (Кравець, 2023e)), а також етапи, зміст, форми, методи, інноваційні методики та технології розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання.

Діагностувально-рефлексивний блок відображає компоненти, критерії та показники оцінювання рівнів розвитку досліджуваного явища на основі комплексу діагностичних методик.

Таким чином, модель розвитку проєктної культури педагога професійного навчання є координаційним механізмом відтворення взаємозв'язків і взаємозалежностей між визначальними характеристиками досліджуваного феномену та процесом їх розвитку й спрямована на забезпечення професійного розвитку особистості педагога професійного навчання, його активного залучення до партнерської проєктної діяльності щодо розв'язання стратегічних завдань освітньої галузі та якісної професійної підготовки здобувачів освіти.

Список посилань

Інститут професійної освіти НАПН України. (2022) *Професійний стандарт «Педагог професійного навчання»*. Національне агентство кваліфікацій. https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/521-pedagog_profesijnogo_navcanna.pdf

Кравець, С. Г. (2023a). Проєктна культура педагога професійного навчання: суть поняття. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 1 (51), 128-134. <http://lib.iitta.gov.ua/735439/>

Кравець, С. Г. (2023b). Методологічний концепт розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання. *Інноваційна професійна освіта*. – Випуск 2(9): Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (27–30 березня 2023 р.), 218-221. <http://lib.iitta.gov.ua/735743/>

Кравець, С. Г. (2023с). Специфічні принципи розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*, 16 (31). <http://lib.iitta.gov.ua/736884/>

Кравець, С. Г. (2023d) Компоненти проєктної культури педагогів професійного навчання. *Адаптивні процеси в освіті: тези доповідей 2-го Міжнародного наукового форуму, Київ–Харків–Запоріжжя*, (с. 188-190). ГО «ШАУСПС». <http://lib.iitta.gov.ua/735440/>

Кравець, С. Г. (2023е). Педагогічні умови розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання. *Професійна педагогіка*, 2 (27), 45-53. <http://lib.iitta.gov.ua/737921/>

Лодатко, Є. О. (2021). *Педагогічне моделювання: монографія*. Черкаси. Сурмін, Ю. П. (2006). *Майстерня вченого: підручник для науковця*. Київ.